

Middelalderen

“

Man behøver imidlertid ikke megen fortrolighed med for eksempel antropologiens studier af såkaldt "statsløse" eller "førstatslige" samfund for at indse, at samfund kan være både komplekse, sofistikerede og videnskabeligt udfordrende at kortlægge og forstå, selv om de ikke ligner centraliserede samfund.

Citat fra Kim Esmark

HISTORIELÆRERFORENINGEN

DANISH
HISTORY TEACHERS
ASSOCIATION

"VORES HISTORIE"

Citizen Science i gymnasiet

Cecilie Bjerre

Cecilie Bjerre er ph.d. og postdoc på Institut for Historie på Syddansk Universitet. Hendes forskning centrerer sig omkring familiens historie inden for en velfærdsstatsramme i det 20. århundrede.

Klaus Petersen

Klaus Petersen er professor i historie og statskundskab på SDU og tilknyttet Danish Institute for Advanced Studies. Hans forskning er især fokuseret på velfærdsstatens historiske udvikling.

Mette Fentz Haastrup

Mette Fentz Haastrup er gymnasiekoordinator ved Syddansk Universitetsbibliotek, hvor hun bl.a. arbejder med citizen science projekter rettet mod gymnasier. Hun er oprindelig historiker og har tidligere været gymnasielærer.

Hen over efteråret 2021 blev Citizen Science pilotprojektet 'Vores Historie' afviklet i et samarbejde mellem SDU og 14 deltagende gymnasieklasser fra fire gymnasier. Eleverne indsamlede og analyserede livshistorieinterviews om familiens forandrede rolle fra 1960'erne og frem. Pilotprojektet viste, at der både i forhold til undervisning og forskning er et stort potentiale i udviklingen af nye samarbejdsformer mellem gymnasieskolen og universiteter.

I august 2021 kickstartede forskere fra SDU et borgerdrevet pilotprojekt på fire gymnasier: Nordfyns, Svendborg, Fredericia og Sønderborg Statsskole med i alt 14 deltagende klasser. Formålet med projektet var indsamle ny viden og få eleverne til at reflektere

over den voldsomme samfundsudvikling, som har fundet sted siden 1960'erne, og som også tydeligt kan spores i deres egne familiehistorier. Som den franske forfatter Annie Ernaux så rigtigt pointerer: "Enhver slægtshistorie er også en samfundshistorie." (Årene, s. 27). I dette tilfælde fokuserede projektforløbet på familiens forandring siden 1960'erne.

Fra 1960 og frem skete der omfattende forandringer for familien og familiens organisering. På et overordnet plan kan man sige, at samfundet forandrede sig fra et landbrugssamfund til et industrisamfund. Dette afstedkom en stor efterspørgsel af arbejdskraft, hvilket til dels kunne løses ved at inddrage kvinder i større grad på arbejdsmarkedet. Tidligere havde ægteskabet fungeret som en stopklods for kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet, da de fleste kvinder stoppede med at arbejde, så snart de indgik ægteskab. Mens omkring 30 % af gifte kvinder havde erhvervsarbejde i 1960, var dette tal steget til 85 % i 1980. Det havde videre stor betydning for familiens økonomi og funktion, at kvinder i stort antal blev lønarbejdere og fik længere uddannelser. Kvinders økonomiske selvstændighed var sammen med stærkt forandrede kønsroller centrale faktorer i det stigende antal skilsmisser. Samtidig overtog stat og kommuner nogle af de opgaver, som kvinder alene havde varetaget tidligere, nemlig pasningen af børn i vuggestuer, dagplejer og børnehaver. Ægteskabet som institution mistede status, og flere valgte at leve som papirløse eller eksperimenterede med nye samlivsformer som fx kollektiver.

Professor Klaus Petersen udnævner vinderne til poster konkurrencen
Foto: Jeppe Lomholt Akselbo, SDU Citizen Science.

Syddansk Universitetsbibliotek / Guides / Vores historie / Vores historie 2021 / Familierevolution og velfærdsstaten, ca. 1960-80

Vores historie 2021

Søg i denne guide

Søg

Familierevolution og velfærdsstaten, ca. 1960-80

Forslag til yderligere læsning

01: Kvinder på arbejdsmarkedet

02: Velfærdsstatens udbygning og familiepoltik

03: Kønroller og ligestilling

04: Kultur- og ungdomslivet

05: Interviewforberedelser

06: Interviewdag

Velkommen til Vores historie

Velkommen til projektet "Vores historie". Projektet er et såkaldt Citizen Science-projekt, på dansk "borgervidenskabsprojekt", hvor borgere - i dette tilfælde jer og jeres informanter - bidrager til forskningen. Vi er glade for, at I vil deltage og bidrage til forskningen i velfærdsstatens historie. I den første video byder professor, Klaus Petersen (SDU) velkommen til projektet og forklarer formålet med forløbet og interviewene. I den anden video byder gymnasiekoordinator, Mette Fentz Hastrup velkommen til denne læringsplatform.

God fornøjelse med forløbet.

Læringsplatformen for Vores Historie.

Disse samfundsforandringer i perioden ca. 1960-1980 kan samlet betegnes som den såkaldte *familierevolution*. Vi ved en hel del om den strukturelle udvikling (kvantitativt), familiepoltikkens udvikling (processer og politikker), elitens historie (fra biografier m.v.) og pionerernes historie (fx Rødstrømperne). Men vi ved til gengæld forbausende lidt om, hvordan såkaldt "almindelige mennesker" har oplevet disse voldsomme forandringer i familieliv og omkringliggende samfund. Var der store forskelle i erfaringerne fra land og by? Forskelle mellem mænd og kvinder? Oplevede alle kvinder det på samme måde? Blev forandringerne oplevet som en sejr eller et tab? Vi har alt få systematiske kilder til at besvare disse helt centrale spørgsmål, men her giver 'Vores Historie' en hjælpende hånd.

Formålet med projektet var indsamle ny viden og få eleverne til at reflektere over den voldsomme samfundsudvikling, som har fundet sted siden 1960'erne, og som også tydeligt kan spores i deres egne familiehistorier.

'Vores Historie' – pilotprojektet

'Vores Historie' er et såkaldt citizen science projekt, som inddrager borgere i forskning. Den primære borgergruppe er her gymnasielever, der deltager som borgerforskere (citizen scientists) i flere af forskningsprojektets faser, herunder i indsamlingen af de fornødne interviews. Formålet med at inddrage gym-

nasieeleverne i projektet er at styrke deres historiske bevidsthed og såkaldte "scientific literacy" gennem konkret arbejde med selvskabte kilder. Her har en tæt dialog mellem gymnasielærere og forskere givet mulighed for at udvikle elevernes viden, færdigheder og kompetencer. Den sekundære borgergruppe er de ældre borgere, som eleverne interviewer (typisk født i perioden 1930-1950), og som fortæller deres historie, så den bliver en del af vor fælles historiefortælling. Projektet arbejder således også med inklusion og styrkelse af dialogen på tværs af generationer i Danmark.

'Vores Historie' består af tre dele: En undervisningsdel, en dataindsamlingsdel og en forskningsdel, som er tæt forbundne. Projektet bygger på følgende proces: Gymnasieklasserne deltog i et aktiverende og struktureret undervisningsforløb, som indbefattede egen dataindsamling i form af livshistorie-interviews med ældre borgere. Klasserne arbejdede med materialet og uploadede efterfølgende deres interviews (livshistorier) til en database på SDU. Her skal de transkriberes og samles i en stram datastruktur og bevares til efterfølgende forskning. Vi vil således på sigt få skabt et omfangsrigt digitalt arkiv.

Vores Historie har dermed udover den undervisningsmæssige målsætning både et empirisk og metodisk sigte. Det drejer sig på den ene side om indsamling af nye kvalitative data, som kan analyseres. Dette kan potentielt set vokse sig til en stor digital samling, som andre forskere ligeledes kan få gavn af og som giver et helt nyt indblik i historiens dynamikker. På den anden side bidrager projektet til udviklingen af nye metoder for dataindsamling og ikke mindst udviklingen af inno-

vative m
til at ana

'Vores H
'Vores H
for Citize
stisk, eks
zen Scien
i naturv
borgere
tælle fug
de begy
'Vores H
da elever
i empiri
analysere
en selvva
midle på
hvor forsk
inspirere
for forskn

For at kla
le livshist
projektet
central d
platform,
gang til s
forløbet
følge lek
og kilder
de kunne
visningsfo
fra den fæ
læsninger
interviews
førelsen af
af spørge
om at stille
spektiv på
videoforel

Poster session
pe Lomholt AK

vative metoder, fx digital historie og følelseshistorie, til at analysere den store mængde af historiske kilder.

'Vores Historie' - på gymnasierne

'Vores Historie' går på denne måde nye veje inden for Citizen Science forskningen ved at være humanistisk, eksplorativt og indsamle kvalitative data. Citizen Science projekter har hidtil mest været at finde i naturvidenskabelige projekter, fx inddragelse af borgere til at måle vandkvaliteten i danske søer eller tælle fugle. Borgerdrevnen forskning er kun i sin spæde begyndelse inden for den humanistiske forskning. 'Vores Historie' er yderligere bemærkelsesværdig, da eleverne ikke kun fungerer som "crowdsourcere" i empiriindsamlingen. Som en del af undervisningen analyserede eleverne de indsamlede interviews ud fra en selvvalgt problemformulering, som de skulle formidle på en videnskabelig poster til en postersession, hvor forskerne deltog. Herved fik de mulighed for at inspirere forskerne med vinkler og tematikker inden for forskningsprojektet.

For at klæde eleverne på til opgaven med at indsamle livshistorieinterviews og til at være forskere, tager projektet udgangspunkt i et undervisningsforløb. En central del af projektet var en online undervisningsplatform, som både kunne tilgås af lærere (med adgang til særlig lærerinfo) og eleverne. Undervisningsforløbet var sammensat således, at lærerne kunne følge lektionsplanen fra ende til anden med tekster og kilder samt videoforelæsninger og podcasts, men de kunne også vælge at opbygge deres egne undervisningsforløb, hvor de så kunne plukke fx gode kilder fra den fælles undervisningsplatform. En af videoforelæsningerne handlede fx om at foretage livshistorieinterviews, hvor eleverne fik praktiske råd til gennemførelsen af livshistorieinterviewsene, gode råd til brug af spørgeguiden, som forskerne havde udformet, og om at stille gode spørgsmål for at få informantens perspektiv på den oplevede familierevolution. Sådanne videoforelæsninger blev selvfølgelig suppleret af læ-

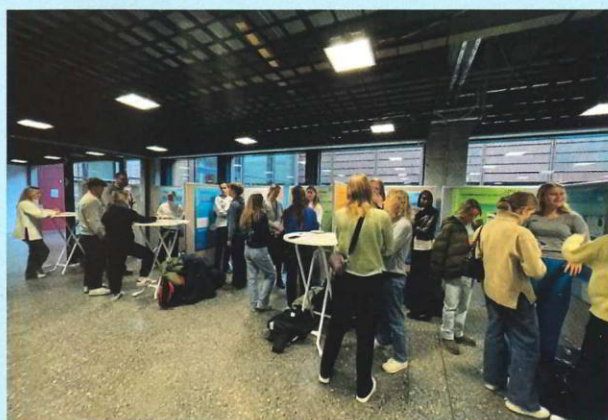
rerens klasseundervisning og -øvelser. Statistik viser, at undervisningsplatformen er blevet flittigt anvendt af lærere og elever (den er tilgået mere end 9.000 gange i løbet af efteråret).

Vores Historie har dermed udover den undervisningsmæssige målsætning både et empirisk og metodisk sigte. Det drejer sig på den ene side om indsamling af nye kvalitative data, som kan analyseres. Dette kan potentielt set vokse sig til en stor digital samling, som andre forskere ligeledes kan få gavn af og som giver et helt nyt indblik i historiens dynamikker. På den anden side bidrager projektet til udviklingen af nye metoder for dataindsamling og ikke mindst udviklingen af innovative metoder, fx digital historie og følelseshistorie, til at analysere den store mængde af historiske kilder.

Ud over at arbejde med emnet på mere traditionel vis i klasser og på ovennævnte online platform, fik eleverne til opgave at finde informanter på egen hånd. De fleste elever foretog livshistorieinterviews i grupper, men gruppen skulle bruge tid på at finde en bedsteforælder, en ældre nabo eller bekendt, som ville deltage. Informanten har derudover også skulle give et formelt samtykke (jf. GDPR), som eleverne også har været med til at facilitere.

Efterfølgende har eleverne uploadet lydfilerne til vores fælles arkiv. Herefter har eleverne selv arbejdet med deres interviews og med at indsætte dem i en større helhed. Den 3. december 2021 blev der afholdt

Poster sessionen på SDU med de deltagende gymnasieklasser Foto: Jeppe Lomholt Akselbo, SDU Citizen Science.

En jury fandt frem til tre vindere: Bedste Poster, Bedste vinkel og Bedste pitch Foto: Jeppe Lomholt Akselbo, SDU Citizen Science.

en stor posterkonkurrence på SDU med mere end 200 elever med mere end 70 posters. En jury fik den næsten umulige opgave at finde vinderne af: Den bedste poster, den bedste vinkel og det bedste pitch. Derudover stemte eleverne også på deres egen favorit. Det var virkelig en fornøjelse at opleve elevernes entusiasme og de indsigtsfulde og kreative observationer og analyser, de præsenterede.

Dagen blev rundet af med en meget tentativ opsummering af, hvad de foreløbige resultater peger på: Ligestilling i hjemmet blev ikke nødvendigvis oplevet som et konfliktfyldt område i hjem med en meget tydeligt opdelt hus- og udearbejde. Der ser ud til at være mærkbare forskelle mellem familielivets indretning og normernes skiftet mellem land og by. Postersessionen illustrerede yderligere, at alternative pasningsformer er et emne, der skal udforskes nærmere, og det samme skal alderens betydning for informanternes oplevelse af familierevolution.

Scan koden for et par gode eksempler på posters lavet af eleverne fra posterkonkurrencen i december 2021

Hvordan gik projektet?

Et pilotprojekt er et første forsøg. Og vi vidste ikke om det ville lykkes. Da krudtrøggen havde lagt sig efter afslutningsarrangementet, som heldigvis nåede at komme Corona-nedlukning i forkøbet, var det med en oplevelse af, at missionen var lykkedes.

Den afsluttende evaluering af pilotprojektet viste (se faktaboks nedenfor), at projektet overordnet set blev modtaget fra både elever og lærere:

Ud over at arbejde med emnet på mere traditionel vis i klasser og på ovennævnte online platform, fik eleverne til opgave at finde informanter på egen hånd. De fleste elever foretog livshistorieinterviews i grupper, men gruppen skulle bruge tid på at finde en bedsteforælder, en ældre nabo eller bekendt, som ville deltage.

Projektets næste faser

Det er derfor ambitionen at opskalere projektet, så der inddrages flere gymnasieelever og der indsamles mere værdifuldt kildemateriale. På den måde kan flere

gymnasieelever få gavn af at arbejde som forskere og direkte bidrage til et forskningsprojekt, og forskerne vil få et endnu større kildegrundlag, som skal danne baggrund for en ny historieskrivning om den oplevede familierevolution. Som det hedder på nydansk: Det er win-win. I første omgang kører pilotprojektet en anden runde her i efteråret 2022. Denne gang er det med 17 deltagende klasser fra henholdsvis Fredericia Gymnasium, Nordfyns Gymnasium, Svendborg Gymnasium, Svendborg Handelsgymnasium, Sønderborg Statsskole og Tornbjerg Gymnasium. På længere sigt har denne innovative model for indsamling af kilder og for samarbejde mellem gymnasier og universiteter potentiale til at blive en ny model for indsamling af kilder til den nyere Danmarkshistorie, som vil kunne bruges på en lang række temaer.

Udtalelser fra gymnasielærerne – deres oplevelser med Vores Historie

Kirsten Falkesgaard Slot & Lars Lundgaard, Svendborg Gymnasium:

"På Svendborg Gymnasium havde vi 3 2.g klasser i forskellige studieretninger med i Citizen science projektet. Vi har begge tidligere arbejdet med dansk historie fra 1950 og frem i klasser, så vi havde nok en ide om, hvad og hvor de unge mennesker ville blive fanget af materialet: musikken har det med at vække interesse, udviklingen på arbejdsmarkedet interesserer også altid nogle af eleverne og endelig kan hele debatten om kønsroller altid få gang i fine undersøgelser og diskussioner. Men det var nok især interviewarbejdet med mennesker, der repræsenterede de generationer, eleverne læser om, der for alvor fik tændt lyset i mange øjne og tydeliggjorde, at her var historien både levende og nærværende for de unge mennesker. Vi oplevede spændende samtaler med informanterne, hvor eleverne pludselig genkendte noget af sig selv. Samtaler, hvor de kunne trække linjerne til de begivenheder, vi havde talt om i timerne og også samtaler, hvor det blev tydeligt, at fx kvindeoprør og rødstrømperne ikke var noget, alle mente var relevant for dem anno 1975. Projektet gav anledning til samtaler om, hvad og hvornår bestemte narrativer bliver til den førende diskurs i historieskrivningen og det fungerede rigtig godt, at vi hele tiden havde informanternes historier at tale ud fra."

"Projektet eleverne muligheden for at diskutere styrker og svagheder ved feltarbejdet og interviewmetoden. En del af vores elever interviewede egne bedsteforældre, og det gav i flere sammenhænge anledning til overvejelser om erindringernes troværdighed – eller måske nærmere familiehistoriens troværdighed – for hvad stiller man op, når man interviewer farmor og man pludselig får en helt anden historie end den, der har været fortalt i familien de sidste 20 år? Det blev også tydeligt, at det semi-strukturerede interview kræ-

Opsamling på evaluering (besvarelser fra 7 lærere, 243 elever)

- Eleverne fandt samlet materialet og platformen brugbar
- 93 % af eleverne følte sig klædt på til interviews
- 96 % havde udbytte af at deltage
- 77% fik i høj eller meget høj grad generationsindsigt
- Lærerne følte eleverne fik et højt udbytte og vil anbefale projektet
- Lærerne følte sig godt klædt på og brugte lektionsplanen
- Platformen tilgæet +7000 gange (14 lærere og cirka 400 elever)

ver træning, men at det er en træning, som kan opøves og forfines, så eleverne har et glimrende værktøj i deres repertoire af studiekompetencer."

Medansvaret for at sikre et bedre kildegrundlag i et forpligtende samarbejde med elever fra andre gymnasier og forskere fra SDU ansporede eleverne til at yde deres bedste i forbindelse med indsamlingen af kilder og præsentationen af resultaterne i den afsluttende posterkonkurrence.

"Og endelig oplevede vi elever, der vitterligt har sans for at se og fortælle den gode historie. Historie lever, når den fortælles og i projektets krav om videreformidling af elevernes fund så vi de skønneste fortællinger om farmor, der havde været cirkusprinsesse. Børn, der var med på Bodega, fordi det nu engang var der, bedsteforældrene arbejdede. Mormor, der så brændende ønskede sig at blive arkæolog, men hvor familien ikke havde råd til en cykel, så hun kunne fortsætte sin skolegang og Jørgen, der nok mente, at Birthe kunne have en frisk smurt madpakke klar kl. 6 om morgenen, selv om hun var kommet hjem fra arbejde kl. 01 om natten."

"Mikrohistorien blev levende for de unge mennesker i deres formidling og vi er sikre på, at historiebevidsthed fik form. De oplevede, at forandringerne i sidste århundrede fik liv og et ansigt og på mange måder gav det fine perspektiver for de unge mennesker i deres egen samtidsforståelse."

"Vi har haft stor fornøjelse af at være med i projektet og vi glæder os til at deltage en anden gang."

Jeppe Bregenov-Pedersen, Nordfyns Gymnasium:

"Projektet 'Vores Historie' har med blandingen af forløbsundervisning og feltarbejde fra begyndelsen engageret de deltagende elever fra Nordfyns Gymna-

sium. Forklaringen er nok den klare målsætning om, at eleverne som borgerforskere skulle være med til at indsamle kilder til studiet af familievolutionen 1960-1980. Medansvaret for at sikre et bedre kildegrundlag i et forpligtende samarbejde med elever fra andre gymnasier og forskere fra SDU ansporede eleverne til at yde deres bedste i forbindelse med indsamlingen af kilder og præsentationen af resultaterne i den afsluttende posterkonkurrence. Refleksionerne undervejs har i høj grad styrket elevernes kritisk-analytiske tilgang i arbejdet med historiske kilder. Alt i alt har deltagelsen i projektet 'Vores Historie' med sikkerhed bidraget til at kvalificere elevernes historiske bevidsthed og dermed også til opfyldelsen af fagets formål."

Mikkel Strandbygaard Bencke, Sønderborg Statsskole:

"Det har været en god oplevelse for eleverne (en 2.g-klasse) at deltage i projektet. Klassen var på forhånd introduceret til emnet, så med SDU's materialsamling som afsæt, kunne vi dykke ned i de mange personlige beretninger fra perioden, og samtidig drøfte de metodiske overvejelser omkring dataindsamling via interviews."

"Højdepunktet for eleverne var dog uden tvivl interviewdagen med de mange informanter. Via Ældresagens lokalafdeling fik vi kontakt til en række personer i lokalområdet, som gerne stillede op til interview. Det var eleverne selv der skulle kontakte de personer som havde stillet sig til rådighed, og denne proces viste sig noget grænseoverskridende men også meget lærerig for eleverne. Tilbagemeldingerne fra elevernes interviewdag var meget positive, og mange elever gav udtryk for, at det havde været rigtig gode snakke. Så selvom der er brugt mange (!) moduler på projektet, har det uden tvivl givet eleverne en oplevelse ud over det sædvanlige."